

Věstník MZd ČR, částka 5/2010

Vzdělávací program nástavbového oboru *
HYGIENA VÝŽIVY A PŘEDMĚTŮ BĚŽNÉHO UŽÍVÁNÍ

1 Cíl vzdělávání v nástavbovém oboru

2 Minimální požadavky na vzdělávání v nástavbovém oboru

2.1 Specializovaný výcvik - v délce minimálně 12 měsíců

3 Rozsah požadovaných teoretických znalostí a praktických dovedností, seznam požadovaných výkonů

4 Všeobecné požadavky

5 Hodnocení vzdělávání v nástavbovém oboru

6 Charakteristika činností, pro které absolvent vzdělávání v nástavbovém oboru získal zvláštní odbornou způsobilost

7 Charakteristika akreditovaného pracoviště (AP)

7.1 Akreditované pracoviště

7.2 Vysvětlivky - požadavky na pracoviště

8 Programy povinných vzdělávacích aktivit a personální a technické vybavení pro jejich realizaci

8.1 Charakteristika vzdělávacích aktivit

9 Doporučená literatura

1 Cíl vzdělávání v nástavbovém oboru

Cílem vzdělávání v nástavbovém oboru hygiena výživy a předmětů běžného užívání je získání zvláštní odborné způsobilosti osvojením potřebných teoretických znalostí a praktických dovedností v oblasti ochrany a podpory zdraví, umožňujících samostatnou činnost na úseku státního zdravotního dozoru a státní správy a dále v ambulantní péči a poradenství, spočívající ve schopnosti ochránit a zlepšovat tělesné, duševní a sociální zdraví, zvyšovat zdatnost, odolnost a pocit subjektivní pohody výživou.

2 Minimální požadavky na vzdělávání v nástavbovém oboru

Podmínkou pro zařazení do oboru hygiena výživy a předměty běžného užívání je získání specializované způsobilosti v oboru hygiena a epidemiologie.

Vzdělávání se uskutečňuje při výkonu lékařského povolání formou celodenní průpravy v rozsahu odpovídajícím stanovené týdenní pracovní době podle ustanovení §83 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Vzdělávání může probíhat jako rozvolněná příprava, to je při nižším rozsahu, než je stanovená

týdenní pracovní doba. V tomto případě celková délka, úroveň a kvalita nesmí být nižší než v případě celodenní průpravy.

Celková délka přípravy v oboru hygiena výživy a předmětů běžného užívání je v minimální délce 12 měsíců, z toho

2.1 Specializovaný výcvik - v délce minimálně 12 měsíců

Část I.

a) povinná praxe

Akreditované pracoviště	Počet měsíců
hygiena výživy a předmětů běžného užívání 1)	10

b) povinná doplňková praxe

Akreditované pracoviště	Počet měsíců
klinická výživa a dietologie (kojenecká výživa, příprava a podávání diet, hodnocení nutričního stavu, výživy sondou)	1
ambulantní pracoviště zdravotnického zařízení zajišťující nutriční poradenství nebo obezitologická ambulance	1

Výcvik probíhá na akreditovaných pracovištích, která disponují náležitým personálním a přístrojovým vybavením a zázemím pro školenec. Povinná doplňková praxe probíhá na příslušných pracovištích téže nebo jiné nemocnice, která získala akreditaci.

Část II.

c) účast na vzdělávacích aktivitách - povinná

Kurzy, semináře	Počet dní
kurz Lékařská první pomoc 2)	3
kurz Základy lékařské etiky, komunikace, managementu a legislativy 2)	2
kurz Prevence škodlivého užívání návykových látek a léčba závislostí 2)	1
kurz Hygiena výživy a předmětů běžného užívání 3)	2

Pokud školenec absolvuje tytéž kurzy v rámci jiného vzdělávacího programu v době ne delší než

5 let, nemusí je absolvovat a započítají se.

d) účast na vzdělávacích aktivitách - doporučená

Kurzy, semináře	Délka trvání
vzdělávací akce pořádané Institutem postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví (dále jen „IPVZ“) nebo Českou lékařskou komorou (dále jen „ČLK“) a dalšími institucemi pověřenými vzděláváním včetně účasti na konferencích, sympoziích atd.	v rozsahu min. 20 hod. ročně
semináře krajských hygieniků jednotlivých oborů hygieny	
odborné přednášky souvisejících oborů	

3 Rozsah požadovaných teoretických znalostí a praktických dovedností, seznam požadovaných výkonů

Nedílnou součástí vzdělávacího programu je vedení záznamu o provedených výkonech (logbook) a průkazu odbornosti lékaře (odborný index). Potvrzené výkony musí být doložitelné ve zdravotnické dokumentaci. Počet výkonů uvedený v logbooku je stanoven jako minimální. Předpokládá se absolvování nebo asistence u takového počtu výkonů, aby školenec zvládl danou problematiku jak po teoretické, tak i po praktické stránce.

Teoretické znalosti

Předpokladem je schopnost aplikace poznatků z biologie, chemie a biochemie, mikrobiologie, fyziologie a patofyziologie, imunologie a částečně ze všeobecného lékařství do problematiky výživy.

Nezbytná orientace v základních principech epidemiologických studií a schopnost analýz nemocnosti a úmrtnosti na choroby souvisejícími s výživou.

V průběhu vzdělávání musí školenec získat uvedené teoretické znalosti:

- energetická potřeba organismu za různých podmínek,
- ochranné faktory ve výživě,
- rizikové faktory ve výživě,
- doporučené výživové dávky, základy dietologie,
- metody sledování spotřeby potravin u nás a ve světě včetně konfrontace se zdravotním stavem,
- nutriční hodnota a zdravotní nezávadnost různých komodit potravin,
- toxikologická problematika ve výživě včetně problematiky nutriční toxikologie,
- mikrobiologická problematika ve výživě,

vyšetřování a hodnocení výživového stavu obyvatelstva (včetně metod zjišťování a metod ovlivňování, počítaje v to i tvorbu a uskutečňování národní a regionální nutriční politiky a účast na zdravotnických programech),

možnosti a podmínky laboratorních vyšetřování a hodnocení laboratorních výsledků,

epidemiologie chorob hromadného výskytu souvisejících s výživou včetně alimentárních nákaz a otrav,

technika odběru vzorků pro mikrobiologické a chemické vyšetření potravin a odběr biologického materiálu pro hodnocení zdravotního a nutričního stavu,

základy technologických postupů při výrobě a přípravě potravin z hlediska nutričních ztrát a ohrožení zdravotní nezávadnosti,

problematika a hodnocení předmětů běžného užívání,

základy problematiky výchovy a vzdělávání na úseku výživy obyvatel a osob vykonávajících činnosti epidemiologicky závažné,

legislativa v oblasti ochrany veřejného zdraví a potravinářství, nezbytná pro výkon státního zdravotního dozoru a státní správy v hygieně výživy,

poradenská činnost na úseku prevence výživou.

Praktické dovednosti

Všechny teoretické znalosti musí být schopny uplatnit v rámci praktických dovedností při výkonu státního dozoru.

Minimální počty výkonů

Výkon	Počet
Vypracování jídelníčku nebo potravinových košů pro uzavřený kolektiv lidí	minimálně 1 kolektiv
Zhodnocení správné výrobní praxe při přípravě a podávání kojenecké stravy	1 pracoviště
Zhodnocení toxikologických rizik z potravin	3 různé potravní komodity
Vypracování opatření v rámci prevence alimentárních nákaz v provozech stravovacích služeb	2 případy
Došetření a odhalení původce onemocnění proběhlé alimentární infekce nebo bakteriální intoxikace	2 případy
Vypracování zdravotních rizik u technologií výroby pokrmů k přímé spotřebě a u pokrmů s prodlouženou dobou použitelnosti	2 případy

Zhodnocení zdravotních rizik při rozvozu, skladování a výdeji pokrmů	2 případy
Posouzení projektové dokumentace u potravinářských provozoven a provozoven stravovacích služeb pro vydání stanoviska	10 provozoven
Provedení státního zdravotního dozoru v provozovně stravovacích služeb	20 provozoven
Odběr vzorků pokrmů a hodnocení výsledků mikrobiologického vyšetření	10 vzorků
Vyšetření s určením nutričně zdravotního stavu a stravovacích zvyklostí s následnými výživovými doporučeními	10 osob
Účast na akcích spojených s problematikou výchovy a vzdělávání na úseku výživy (např. výchova lékařů 1. linie, provozovatelů stravovacích služeb, spotřebitelů apod.)	3 akce

4 Všeobecné požadavky

Absolvent nástavbového oboru:

má schopnost využívat znalosti evropských a národních právních předpisů ve zdravotnictví, předpisů publikovaných ministerstvem zdravotnictví, ministerstvem životního prostředí a dalšími ministerstvy a dalších předpisů souvisejících s činností v oboru.

5 Hodnocení vzdělávání v nástavbovém oboru

Vzdělávání probíhá pod vedením přiděleného školitele na akreditovaném pracovišti.

a) Záznam školitele o absolvované praxi a konkrétních činnostech na školicích pracovištích v průkazu odbornosti (po 3 měsících) a v logbooku.

b) Předpoklady přístupu k závěrečné zkoušce

absolvování požadované praxe potvrzené všemi školiteli se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí,

předložení potvrzení o provedených kompletních výkonech v logbooku,

potvrzení o absolvování kurzů, vědeckých a vzdělávacích akcí (viz tab. Část II.).

c) Vlastní závěrečná zkouška

praktická část - obhajoba projektu z vlastní praxe v publikační formě a s dvěma oponentními posudky,

- písemný test - úspěšnost min.75%,

teoretická část - 3 odborné otázky.

6 Charakteristika činností, pro které absolvent vzdělávání v nástavbovém oboru získal zvláštní odbornou způsobilost

Absolvováním nástavbového oboru zdravotničtí pracovníci získávají zvláštní odbornou způsobilost pro vymezené činnosti, které prohlubují získanou specializovanou způsobilost.

Absolvent nástavbového oboru hygiena výživy a předmětů běžného užívání je oprávněn vykonávat samostatně všechny výše uvedené činnosti.

7 Charakteristika akreditovaného pracoviště (AP)

Pracoviště zajišťující výuku školenců musí být akreditováno (ustanovení §13 zákona č. 95/2004 Sb.). Pracoviště musí zajistit školenci absolvování vzdělávacího programu. K tomu slouží řádné a plné zapojení školence do práce a dále umožnění studia a pobytu na jiném akreditovaném pracovišti poskytujícím část přípravy, která není dostupná na vlastním pracovišti. Minimální kritéria akreditovaného pracoviště jsou dána splněním odborných, provozních, technických a personálních předpokladů.

Nedílnou součástí žádosti o udělení akreditace je plán přípravy školence.

7.1 Akreditované pracoviště

Personální požadavky

Školitel má nejvyšší vzdělání v oboru hygiena výživy a předmětů běžného užívání a nejméně 10 let výkonu povolání lékaře v oboru specializace nebo specializovanou způsobilost nebo zvláštní odbornou způsobilost v oboru hygiena výživy a předmětů běžného užívání, z toho alespoň 5 let od získání specializované způsobilosti nebo zvláštní odborné způsobilosti a s minimálním úvazkem 0,5.

Poměr školitel/školenec - 1: 1-2.

Školitel dokládá svou způsobilost při žádosti o akreditaci pracoviště profesním životopisem a přehledem svých odborných a pedagogických aktivit v posledních 5 letech.

Spolu se žádostí je nutno předložit plán plnění povinností stanovených vzdělávacím programem. Pokud pracoviště zajišťuje více než jednu část, vždy výukový plán předkládá.

Materiální a technické vybavení

PC, dataprojektor, internet.

Vybavení pracoviště dle standardů personálního a přístrojového vybavení.

Organizační a provozní požadavky

Kontinuální činnost pracoviště dle Statutu MZ, provádění Státního zdravotního dozoru.

AP je Krajská hygienická stanice nebo její územní pracoviště, které provádí epidemiologická šetření či řeší epidemiologické studie nebo Státní zdravotní ústav.

Vědecko výzkumná činnost

AP rozvíjí výzkumnou činnost, jeho pracovníci publikují odborná sdělení v domácích i zahraničních časopisech a podílejí se na řešení výzkumných úkolů. Školenec by se měl seznámit během své přípravy se zásadami vědecké práce, měl by mít možnost seznámit se s výzkumnou činností pracoviště, případně se i na ní podílet.

Přístup k odborné literatuře, včetně el. databází (zajištění vlastními prostředky nebo ve smluvním zařízení).

7.2 Vysvětlivky - požadavky na pracoviště

- 1) Pracoviště musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem nástavbového oboru hygiena výživy a předmětů běžného užívání, a to v části „akreditované pracoviště“.
- 2) ...v jakémkoliv vzdělávacím programu.
- 3) ...v uvedeném vzdělávacím programu.

8 Programy povinných vzdělávacích aktivit a personální a technické vybavení pro jejich realizaci

8.1 Charakteristika vzdělávacích aktivit

8.1.1 Program kurzu Lékařská první pomoc

Předmět	Minimální počet hodin
Náhlá zástava krevního oběhu, incidence, diagnóza, základní a rozšířená neodkladná resuscitace včetně defibrilace (Basic Life Support a Advanced Cardiac Life Support).	2
Bezvědomí nejasného původu, křeče, synkopa; náhlé cévní mozkové příhody, diagnostické postupy, terapeutické okno, trombolýza systémová, intraarteriální.	2
Dušnost, hlavní příčiny: respirační etiologie - astma bronchiale, status astmaticus, inhalační trauma atd., kardiovaskulární etiologie - kardiální selhávání, astma cardiale, edém plic, embolie plicnice, zvláštní stavy: tonutí a utonutí, strangulace atd., diagnóza, dif. dg., terapeutické postupy, principy umělé plicní ventilace.	2

Bolesti na hrudi, akutní koronární syndrom, principy a indikace trombolýzy, PTCA (Percutaneous Transluminal Coronary Angioplasty), závažné dysrytmie a terapeutické přístupy.	2
Traumatologie - těžké úrazy, úraz hlavy, páteře, hrudníku, dutiny břišní, končetin, polytrauma, poranění el. proudem, termická poranění, hlavní zásady ATLS (Advanced Trauma Life Support).	2
Šok, diagnóza, klasifikace, příčiny, terapeutické přístupy.	1
Hromadný výskyt raněných, hlavní zásady BATLS (Battlefield Advanced Trauma Life Support).	1
Integrovaný záchranný systém a krizová logistika.	1
Zvláštnosti urgentních stavů u dětí.	2
Extramurální porod, péče o novorozence a matku, gynekologické akutní stavy.	1
Praktická výuka.	4
Ověření znalostí testem.	

Personální a technické zabezpečení kurzu Lékařská první pomoc

Personální zabezpečení

Lékaři se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí v oboru urgentní medicína a praxí nejméně 5 let v oboru, případně se specializovanou způsobilostí ve vyučované problematice.

Garant kurzu má nejvyšší vzdělání v oboru a nejméně 10 let praxe výkonu povolání lékaře v oboru specializace.

Účastníci kurzu obdrží současně s pozvánkou do kurzu na CD učební texty Lékařská první pomoc k seznámení s tématy, což umožní ve stanovené době probrat tak rozsáhlou a náročnou problematiku.

Technické zabezpečení

Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením.

Učebna pro praktickou výuku s vybavením: manekýn (dospělý, dětský a novorozenec) umožňující praktický nácvik základní i rozšířené neodkladné resuscitace se simultánním záznamem sledovaných vitálních funkcí (zejména respiračních a oběhových) k objektivizaci účinnosti prováděné resuscitace a možností uložení sledovaných dat do PC a závěrečné vyhodnocení.

Model musí umožnit nácvik:

- zajištění průchodnosti dýchacích cest pomocí vzduchovodů, Combi-tubusu,

laryngeálního tubusu, laryngeální masky (včetně intubační) a různými technikami tracheální intubace,

- umělé plicní ventilace z plic do plic ústy, přes masku, ručním dýchacím přístrojem/ transportním ventilátorem,
- nácvik intubace dětí/novorozenců a umělou plicní ventilaci,
- zajištění průchodnosti dýchacích cest koniopunkcí, minitracheotomií (krikotomií),
- punkci pneumotoraxu,
- zajištění vstupu do krevního řečiště - punkci a kanylaci periferní žíly, centrální žíly (subclavia, jugularis int.), v. femoralis a různé techniky intraoseálního přístupu,
- diagnostiky simulovaných poruch rytmu na kardiografu a volbu farmako- a elektroimpulzoterapie.

Počítačová učebna pro závěrečné testování znalostí. Pro objektivní hodnocení je nezbytné pracovat alespoň s ověřeným kvazistandardizovaným testem.

8.1.2 Program kurzu Základy lékařské etiky, komunikace, managementu a legislativy

Předmět	Minimální počet hodin
Lékařská etika (etické kodexy, etické chování zdravotníků).	
Práva a povinnosti pacientů, informovaný souhlas.	
Eutanázie aj.	3
Komunikace s problémovým pacientem.	4
Organizace a řízení zdravotnictví, financování zdravotní péče.	8,5
Informace o základních zákonných a prováděcích předpisech ve zdravotnictví.	1
System všeobecného zdravotního pojištění.	
Vztah lékař (zdravotnické zařízení) a pojišťovny.	1
Druhy, formy a právní postavení zdravotnických zařízení.	1
Základy kvality péče a bezpečí.	1
Personální řízení (Zákoník práce, komunikace s ekonomickými institucemi - daňové přiznání, evidence majetku, finanční toky).	2

Povinnosti zdravotnických pracovníků, práva a povinnosti, vedení a nakládání se zdravotnickou dokumentací, zejména postup lege artis, mlčenlivost.	1,5
Právní odpovědnost ve zdravotnictví.	1
Nemocenské a důchodové pojištění.	0,5
Celkem	16

Personální a technické zabezpečení kurzu Základy lékařské etiky, komunikace, managementu a legislativy

Personální zabezpečení

Lektoři se znalostí zdravotnického práva a veřejného zdravotnictví, zejména osoby s právnickým vzděláním a profesní zkušeností v oblasti zdravotnického práva v délce alespoň 5 let.

Součástí lektorského týmu mohou být i další osoby, zejména osoby, které mají praxi v oblasti řízení ve zdravotnictví nejméně 5 let, dále studovali management, ať již na vysoké škole nebo v MBA programu, popřípadě obdobných oborů vysokých škol či celoživotního vzdělávání.

Technické zabezpečení

Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením; poskytnutí studijních textů Základy zdravotnické legislativy, event. jiné.

8.1.3 Program kurzu Prevence škodlivého užívání návykových látek (NL) a léčba závislostí

Předmět	Minimální počet hodin
Škodlivé užívání NL a závislostí na NL v ČR.	1
Přehled NL zneužívaných v ČR a jejich vlastností.	1
Zdravotní aspekty škodlivého užívání NL a závislostí na NL.	1
Problematika škodlivého užívání NL a závislostí na NL ve specifických podmínkách jednotlivých medicínských oborů, možnosti prevence.	2
Přehled specifických léčebných modalit pro osoby škodlivě užívající NL a závislé.	1
Právní aspekty související se zneužíváním NL a závislostmi na NL.	1
Závěr kurzu, diskuse.	1

Celkem	8
---------------	----------

Personální a technické zabezpečení kurzu Prevence škodlivého užívání návykových látek (NL) a léčba závislostí

Personální zabezpečení

Lektoři se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí v oboru návykové nemoci a praxí nejméně 5 let v oboru, případně se specializovanou způsobilostí ve vyučované problematice.

Technické zabezpečení

Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením.

8.1.4 Program kurzu Hygiena výživy a předmětů běžného užívání

Předmět	Minimální počet hodin
Nutričně zdravotní stav, hodnocení a výživová doporučení.	2
Nutriční toxikologie.	3
Specifické a nespecifické toxikózy.	3
Zdravotní rizika technologie výroby pokrmů.	2
Problematika předmětů běžného užívání.	2
Celkem	12

Personální a technické zabezpečení kurzu Hygiena výživy a předmětů běžného užívání

Personální zabezpečení

Lékaři s nejvyšším vzděláním v oboru hygiena výživy a předmětů běžného užívání nebo se zvláštní odbornou způsobilostí nebo specializovanou způsobilostí v oboru hygiena výživy a předmětů běžného užívání a praxí nejméně 5 let v oboru.

Garant kurzu má nejvyšší vzdělání v oboru hygiena výživy a předmětů běžného užívání a nejméně 10 let praxe.

Technické zabezpečení

Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením.

Doporučená literatura

GÖPFERTO VÁ, D., a kol. Epidemiologie. Praha: Triton, 1999. 224 s. ISBN 80-7254-037-8.

PRYMULA, R., a kol. Biologický a chemický terorismus. Praha: Grada, 2002. 150 s. ISBN 80-247-0288-6.

ŠRÁMOVÁ, H., a kol. Nozokomiální nákazy II. Praha: Maxdorf, 2001. 303 s. ISBN 80-85912-25-2.

TICHÁČEK, B. Epidemiologická metoda a její aplikace. Praha: Avicenum, 1989. 169 s.

ŽÁČEK, A. Metody studia zdraví a nemocí v populaci: úvod do epidemiologie neinfekčních chorob. 2. uprav. a dopl. vyd. Praha: Avicenum, 1984. 402 s.

* Certifikovaný kurz (název „nástavbový obor“ vyplývá z legislativní zkratky dle vyhlášky [č. 185/2009 Sb.](#), o oborech specializačního vzdělávání lékařů, zubních lékařů a farmaceutů a oborech certifikovaných kurzů).